

І чужому навчається,
Свого не чурайтесь...

Т. ПЕВЧЕНКО

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Redakcia i Administracija:
Svoboda, 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07308
424-0287
424-0807
УНКОС: 424-8740
— Тел. в Нью-Йорку: —
Барклі 7-4125
УНКОС: Барклі 7-5337

РІК LXXII. Ч. 234. ДЖЕРСІ СІТІ І НЬО ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 17-го ГРУДНЯ 1965

10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 17, 1965 No. 234. VOL. LXXII.

ТРІУМФ АМЕРИКИ: ЗУСТРІЧ У КОСМОСІ

ДВА АМЕРИКАНСЬКІ КОСМІЧНІ КОРАБЛІ І ЇХ ЗАЛОГИ ВІДБУЛИ ПЕРШУ В ІСТОРІЇ ЗУСТРІЧ У КОСМОСІ; ДЖЕМІНІ 6 ЛЕТІВ ЗА ДЖЕМІНІ 7 У ВІДДАЛЕННІ 6 ДО 10 СТПІ УПРОДОВЖ ЧОТИРЬОХ ГОДИН МАЙЖЕ ТРИ РАЗИ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ НА ВИСОТІ 185 МИЛЬ ПОНАД ЗЕМЛЕЮ; ЗАЛОГИ ОБИДВОХ КОРАБЛІВ БАЧИЛИ СЕБЕ ТА РОЗМОВЛЯЛИ ЧЕРЕЗ РАДІО; НОВИМ ЕКСПЕРИМЕНТОМ АМЕРИКА ВИПЕРЕДИЛА ВСІХ У ЗДОБУВАННІ КОСМОСУ ТА ЗДОБУЛА РІШАЛЬНИЙ ДОСВІД ДЛЯ ВИСИЛКИ ЛЮДИНИ НА МІСЯЦЬ.

ОСТАННІ ВІСТІ

Четвер, 16 грудня 1965 року

В АМЕРИЦІ

БІЛИЙ ДІМ ЗАПЕРЕЧУЄ ПОГОЛОСКИ ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКІВ в 1967-му році. Пресовий секретар Президента Білл Мосре заявив журналістам, що покищо не береться до уваги збільшення прибуткових податків в 1967-му році. Поголоски про більш податки виникли у зв'язку зі збільшенням оборонного бюджету, який у фінансовому році, який зачнеться 1-го липня 1966-го року, має вийти 60 мільярдів доларів, або й більше. Мосре сказав, що обрешується податковий вплив в новому бюджетному році, які мають збільшитися внаслідок збільшення економіки, і зовсім не обмірковується справи більш прибуткових податків.

ПАЛАТНА КОМІСІЯ НАКЛАДАЄ АРЕШТ НА БАНКОВІ РАХУНКИ КОМУНІСТИЧНОГО ЧАСОПІСУ „ДИ ВОРКЕР“, який виходить двічі в тиждень в Нью-Йорку. Палатна Комісія в справах протиамериканської діяльності хоче знати фінанси комуністичного часопису з років 1963, 1964 і 1965. „Ди Воркер“ має тираж 16,000. Банковий урядовий Брандт оцінює, що видавання „Ди Воркер-а“ коштує річно коло 250,000 доларів, на що приходить із переплати і продажі часопису коло 90,000 дол., 130,000 дол. приходить із індивідуальних пожертв. Решту збирають комуністи з різних імпрез, базарів, концертів і т.п. Видавець „Ди Воркер-а“ Джеймс Джексон каже, що Палатна Комісія наклала арешт на банкові рахунки комуністичного часопису тому, щоб відвернути увагу від подій в В'єтнамі. В діяльності Конгресу хоче знати, за чиї гроші виходить цей комуністичний часопис.

АФ-КІО ПЕРЕВІБРАЛИ НА СВОГО ГОЛОВУ 71-РІЧНОГО ДЖОРДЖА МІНІ, а на фінансового секретаря Вілліама Ф. Шніцлера. Крім цього перевібрали 19-ох заступників голови та вибрати 8-ох нових заступників голови, з яких всі є провідниками більш робітничих епілків. Між нововибраними є молодші провідники робітничих організацій, у віці від 50-ох до 65-ох років життя. Відійшли з 29-членного Виконного Комітету старші робітничі діячі у віці понад 60-ох років життя. Не передбачається якоїсь більшої зміни в політиці Американської Федерації Праці-Конгресу Індустріальних Організацій, бо на вибір нових містотолів погодився перед виборами голова АФП-КІО Джордж Мінні. Всіх голосів було на Конвенції 12,787,824, Мінні дістав всі голоси присутніх делегатів, а Волтер Рутер — 12,685,280.

УРЯД ПЛАНУЄ ЗАВЕСТИ РЕЄСТР ФАХОВИХ ВАРСТАТІВ В ПРАЦІ та заборонити на фахові робітні сили в американських промислах. Цією справою має зайнятися Уряд Економічних Можливостей, очолюваний директором Сарджентом Шрайвером. Уряд хоче знати, яким способом відбувається вишкіл і перевишкіл робітників в рамках програми поборювання бідності. Планує для Поступу скликає збори представників тих приватних компаній, які користаються із урядових фондів, перевишколюючи робітників. Школи не вишколюють своїх учнів для праці, яку ведуть промислові компанії, тому вишколом робітників мають зайнятися інші чинники, в тому і Уряд Економічних Можливостей.

У СВІТІ

В. СОМЕРСЕТ МОМ, ЩО ПОГО ВВАЖАЛИ ЗА НАЙБІЛЬШОГО СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА, ПОМЕР в середу 15 грудня ц. р. в Німці. Він мав 91 рік. Мом впа в минулому тижні і від того дня його сили так зламалися, що лікарі не давали надії на видужання. Мом був автором коло 30 тетральних п'єс, понад 20 романів і коло 120 оповідань. Пого твори були перекладені на багато чужих мов і він втішався міжнародною славою письменника.

АМЕРИКА ПІДТРИМУЄ БРИТІЙСКУ РЕЗОЛЮЦІЮ на Спеціальній Політичній Комісії ООН про покликання до життя окремої постійної групи кількох видатних міжнародних дипломатів для негайного лагодження конфліктів, що грожуть вибухом війни, як припинення такої війни, якщо вона несподівано десь виникла. 6. Амбасадор ЗДА Артур Голдберг заявив, що Америка особливо підтримує регіональні організації, як миротворні посередницькі місця, як ось Організацію Американських Держав та Організацію Африканської Єдності.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР У ВАРШАВІ ДЖАН ГРОНОВСКИЙ ІЗІВ ДО ПАРИЖУ на догору розмову з державним секретарем Діном Раском, приїзним на тамошній конференції міністрів 15-ох держав НАТО. Гронівський хотів поінформуватися перед своєю зустріччю з комуністичним амбасадором у Варшаві Ванг Куо Чен-рангом 15 грудня ц. р., яка взагалі була 128-ю з черги: раніше такі спорадичні зустрічі велись між амбасадором ЗДА й Пейпінгу у Празі, а від кількох років у Варшаві. Вони не давали раніше й не дали тепер ніякого позитивного вислідку, а обидві сторони обмежувалися до ствердження своїх становищ. Їх найближчу зустріч визначено на 16 березня.

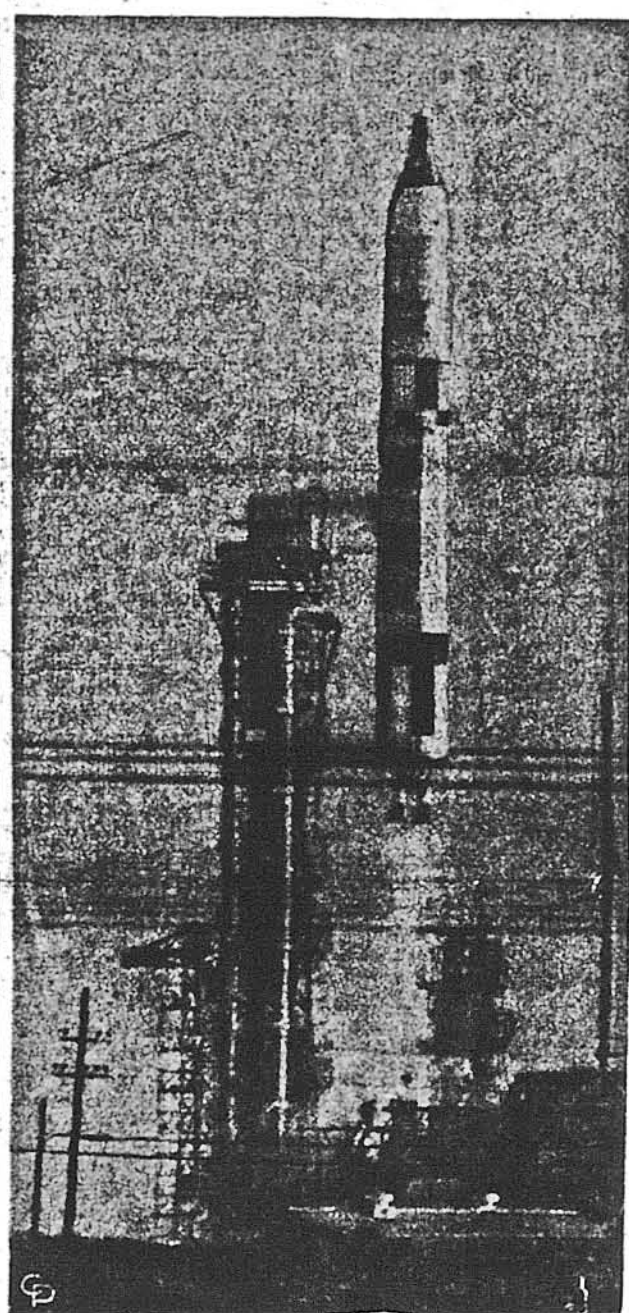
ПРЕЗИДЕНТ ЗАМБІЇ, КЕННЕТ Д. КАУНДА, ПРОТИВІТЬСЯ зрівнюванню дипломатичних взаємин африканських держав з Британією, протиставляючи також експедиції африканських держав проти керованої біло-расистським урядом Іона Сміта Родезії. Каунда боїться, що в такому випадку вибухнула б в Родезії расова війна, яка поширилася б хаос і на сусідні африканські країни. ЗДА заперечила Каунду, що він доводитимуть літаками до Заамбі всі потрібні товари, якщо перерветься її торговельний зв'язок з сусідньою Родезією, головним постачальником важливих товарів.

ГЮСТОН, Техас. — Америка і світ здобули новий справжній тріумф од опанування космосу, як два американські космічні кораблі із залогами, Джеміні-6 і Джеміні-7, вперше відбули з повним успіхом зустріч у космосі та летіли у формації у віддаленні на яких 6 до 10 стпів одня за одним на висоті 185 миль від Землі. Джеміні-7 з астронавтами полковником Франком Борманом і командором Джеймсом А. Повеллем літають в орбіті довкола Землі вже від 4-го грудня, побивши всі дотеперішні рекорди щодо довжини часу перебування в космосі та щодо кількості облітів Землі, а Джеміні-6 з астронавтами капітаном Волтером М. Шіроу та майором Томасом Ф. Стеффордом були випущені з повним успіхом у орбіту в середу, 15-го грудня, після невдачної спроби вилетіти в орбіту в неділю, 12-го грудня. Влетівши в орбіту, залога Джеміні-6 впродовж майже шістьох годин „здоганяла“ Джеміні-7, що вимагало незвичайно складних маневрів, як зважити, що кораблі кружляють в орбіті зі швидкістю 17,500 миль на годину. Керування відбувається деяким прискішуванням або сповільнюванням швидкості і висоти лету за допомогою вистрілів малих ракет у космічних кораблі. Коли Джеміні-6 долітає уже до Джеміні-7, залога цього корабля подала на Землю радісу вістку, що „ми маємо товариство“. Залоги Джеміні-6 і Джеміні-7 бачили себе взаємно у своїх кабінах, включно з тим, як один з цих астронавтів жував гуму. Цей черговий і неперевершений тріумф Америки в космосі викликав великий ентузіазм у всьому вільному світі.

Гюстон, Техас. — Історичне випущення Джеміні 6 відбулося 15-го грудня о год. 8:37 перед полуднем, за допомогою ракети Титан 2. Джеміні 6 летів в еліптичній орбіті. За допомогою випущених ракет астронавти Джеміні 6 старалися поширити свою орбіту. Це сталося о год. 10:11 минут. О год. 11:19 перед полуднем орбіта була вже дещо подібна до кола і вона була ближча до Джеміні 7. О год. 1:53 по полудні астронавти Джеміні 6 за допомогою нової ракети почали кінцеве маневрування, яке спричинило те, що о год. 2:27 по полудні Джеміні 6 летів в орбіті, в якій вже від неї кружляв Джеміні 7. Після того обидва космічні кораблі кружляли разом впродовж чотирьох годин у віддалі 6-ох до 10-ох стпів. Ця зустріч космічних кораблів в космосі є дуже важливим кроком вперед у змаганнях, що мають на меті в 1969 або 1970 роках висадити астронавтів на Місяць. Кривою Аеронавтична і Космічна Адміністрація тріумфусу. Президент Джонсон спостерігав випущення Джеміні 6 на телевізії в Білому Домі. Він gratулював астронавтам і всім тим, які співпрацювали при довершенні цього нового американського успіху, який побив усі дотеперішні рекорди космічних летів і переміг совєтських астронавтів, яким вдалося зблизити два повітряні кораблі на віддалі 3.1 миль. Президент сказав: „Всі ви піднесли нас на один крок вище на сходах до місяця“. Президент зокрема gratулював директорів космічної агенції Джеймсові Веббові. Джеміні 6 має приземлитися в четвер, 16-го грудня о год. 10:29 перед полуднем на Атлантику недалеко Багамських островів, а Джеміні 7 має приземлитися в неділю, 19-го грудня.

З контрольного центру в Гюстоні доповіли з того, що випущення Джеміні 6 відбулося з докладною прецизністю, хоч дві попередні проби з Джеміні 6 були невдачними. І так Джеміні 6 осягнув заплановану орбіту точно за планом — впродовж 88-ох минут і 42-ох секунд. Також і швидкість Джеміні 6 майже була згідна з планом, який проєктував її на 17,543 миль на годину, і космічний корабель летів із швидкістю 17,535 миль на годину. Ракета, підсліховач Титан 2 мала відорватися від Джеміні 6 дві минути і 36 секунд після старту. Друга застала

ракету мала відорватися п'ять минут і 36 секунд пізніше, і вона відлетіла на 3 секунди пізніше. Дружини обидвох астронавтів, які жили у Сібруку в Техасі, спостерігали на телевізійних апаратах старт своїх товаришів в космічному кораблі Джеміні 6 в космічні простори. Мати астронавта Шіроу, п-ї Волтер Шіра старша сказала, назвзучачи до слів коментатора: „Моя права рука сьогодні дуже втомлена“. Настрий астронавтів був дуже добрий, коли астронавт Борман із Джеміні 7 довідався, що з успіхом вилетів в космос Джеміні 6, сказав із задоволенням: „Заміняю!“ Астронавт Шіра 8 минут після старту почув, що його космічний корабель в початковій орбіті має найменшу віддалі від Землі 100 миль і найбільшу 166 миль, і сказав контрольній станції: „Пеняправду дуже добре!“ Перед самим стартом Шіра сказав: „По раз третій кажу — лети!“ Коли ж кабіна з гуркотом летіла в космос, він повідомляв наземну станцію: „Здається, що з човника відлітає сало!“ Коли Джеміні 6 вже наближався до Джеміні 7 в космосі, астронавт із Джеміні 6 повідомляв наземну станцію із гумором: „Здається, що тут панує зачеплений вулканічний рух“. Астронавт із Джеміні 7 відповів на це: „Повідомляйте поліцію!“ Коли Джеміні 6 наближився вже до зустрічі із Джеміні 7, то астронавти Джеміні 7 повідомляли контрольну станцію про те, що — „мають у себе гостей“.

Джеміні 6 влітає з бази в Кеннеді на зустріч у космосі з Джеміні 7.

Подвиг американських астронавтів викликав подив і признання в усьому світі

Лондон. — Лондонська преса на перших сторінках з найбільшим признанням пише про американський успіх в космосі. „Дейлі Міррор“ пише про „знамениту зустріч в історії“. Щоденник „Таймс“ в самих суперлативах повідомляє про успіх американських астронавтів і підкреслює, що ця зустріч в космосі збільшила американські можливості вислати як перших своїх астронавтів на Місяць. „Дейлі Мейл“ подас світлинам астронавтів із Джеміні 6 і 7 на першій сторінці і коло них подас Санта-Клоса, який здивований питається: „Хто це ці парубки?“. Навіть совєтська преса агенція не могла промовчати американського космічного успіху і „Тасс“ повідомив про зустріч в космосі астронавтів Джеміні 6 і 7, та що американські астронавти літали в космосі у віддалі 10-ох стпів і порозумівалися за допомогою радіа. Французький професор П'єр Ожер, голова Європейської Космічної Організації, заявив, що людина вже не почувалася „загубленою“ в космосі. Цей професор сказав, що починається мандрівка людей по космосі, який можна буде тепер докладніше пізнати. Німецький радіо-обсерватор в Бохумі, Західна Німеччина, сказав, що ЗДА летує перед в здобуванні космосу і що „шлях до Місяця відкритий“.

ЗДА і Пакістан рішили затіснити співпрацю

Вашингтон. — Президент Джонсон і пакістанський президент Мохаммед Аюб Хан проголосили спільний комунікат наприкінці своїх дводенних нарад, в якому стверджують перекладення „одвертих, далекосяжних і продуктивних розмов“. Вони погодилися щодо потреби мирної розв'язки „всіх важливих розбіжностей між Індією і Пакістаном, щоб енергії і джерела вартостей обох країн не були задержані“.

ЗНИЩЕНО БОМБАМИ ВЕЛИКУ ЕЛЕКТРІВНЮ БІЛЯ ПОРТУ ГАЙФОНГ У ПІВНІЧНОМУ В'ЄТНАМІ

Сайгон. — В середу 15 грудня ц. р. шість американських джетових бомбовиків знищили 3,000-тонними бомбами велику електрівню за 14 миль від великого північно-в'єтнамського порту Гайфонг. Це був перший американський налет проти такого великого промислового об'єкту, що має військове значення з уваги на постачання електричної енергії різним доколшним фабриками, працюючим безпосередньо для воєнних в'єтнамських цілей. Зокрема, та електрівня, яка постачала 15% всієї електричної енергії, що нею розпоряджав Північний В'єтнам, була головним джерелом електричного світла та погінної сили в порті Гайфонг, який був і є головним постачальним пунктом всяких товарів та воєнних матеріалів із Совєтського Союзу й інших заморських країн для Північного В'єтнаму. Різні високі американські військові та політики віддавна доводили на знищення Гайфонг, чи пак унеможливити доступ до нього, затопивши при в'їзді до нього деякі торговельні кораблі. При бомбардуванні тієї електрівні загинув один бомбівик, збитий протилетунським вогнем, але пільот вискочив у море, з якого зараз-же притовано його. Внаслідку цілілення бомбами — вибухнули на землі пожежі та чуту було різні зриви. Чи і скільки згинуло при тому бомбардуванні робітників, працюючих на тій великій електрівні, не відомо. Раніше американське летунство збомбардувало вже дві менші північно-в'єтнамські електрівні — 4 червня і 21 червня ц. р., але це останнє бомбардування було найбільше, стосувалося найбільшого промислового об'єкту і було найближче до „незоторкувального“ порту Гайфонг. — Тим часом в Сайгоні проголошено, що за останній тиждень згинуло 91 американський воїн, а 316 було ранених. Втрати південно-в'єтнамського війська в тому часі були 310 вбитих і 590 ранених. В тому самому часі комуністичні повстанці втратили 1,084 вбитих і 148 полонених. — Ранених здебільша негайно повстанці відводять з бойовища.

МекНамара перестеріг союзників Америки щодо загрози збоку Комуністичного Китаю

Париж. — Американський секретар оборони Роберт МекНамара виголосив в мінуту середу 15 ц. р. у Парижі на тайкому засіданні міністрів Північно-атлантичного Союзу (НАТО) промову, в якій перестеріг, щоб не легковажити загрози збоку Комуністичного Китаю. МекНамара звернув увагу, що Комуністичний Китай перемістився до Північного В'єтнаму, як опікунові й керівникові південно-в'єтнамського комуністичного руху. Комуністичний Китай настаиває на скомунізування Лаосу та в останньому часі посилає інфільтрацію і терористичну акцію проти Сіаму. Пого одночасна ворожа позиція супроти Індії і Малайїї заокруглюють образ його послідовного змагання до завоювання на цілому Півдні Азії. Промова МекНамари й інші голоси в лобатах були засекречені, а тільки офіційний зміст передано пресі.

Вечір з нагоди появи нової книжки Миколи Понеділка

Нью-Йорк. — З Літературно-мистецького Клубу в Нью-Йорку пригадують, що в п'ятницю 17 грудня ц. р. відбувся там з нагоди появи у Видавництві „Свобода“ нової книжки Миколи Понеділка „Смішні слюзи“ вечір, присвячений тій книжці та її автору. Редактор Вячеслав Давиденко дасть літературну оцінку книжці, інші члени редакції „Свободи“ подадуть свої заваги, сам автор читатиме уривки. Відкриє вечір головною Клубу Борис Ржепечний, а вестиме вечір Іван Керницький — Ікер. У другій частині вечора Ганна Шерей відіспіває кілька пісень при аккомпаніменті Ка-

Д-р Ю. ФЕДІНСЬКИЙ АСИСТЕНТОМ ПРОФЕСОРОМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Влумінгтон, Індіана. — „Борд оф Тросітис“, згідно з дорученням місцевого університету іменував відомого нашого науковця, довголітнього наукового співробітника університету в Інебруку, Австрія, д-ра Юрія Федінського, асистентом-професором із ділянки міжнародного права.

СВОБОДА

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07308

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year \$12.00; six months \$6.25; three months \$3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year \$14.00; six months \$7.50; three months \$4.00. For U.S.A. members monthly 65¢.

Переплата: На рік \$12.00; на пів року \$6.25; на три місяці \$3.25. В Джерсі Сіті і закордоном: На рік \$14.00; на пів року \$7.50; на три місяці \$4.00. Для членів УНАО, членів і читачів — 65 центів місячно. За кожен зміст адресат платитиме 10 центів. Чеків і грошових виставлень на "Свободу".

Адреса: "СВОБОДА," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07305

Труднощі НАТО

На 17-му році існування Північно-Атлантичного оборонного союзу (НАТО) ця могутня західна військово-політична організація переживає поважні труднощі. Вони тепер більші, ніж у попередніх роках, коли внутрішні наслідки між союзниками були природними і логічними наслідками індивідуалізму кожного з 15-ох держав-членів союзу. Криза в НАТО нема й тепер, бо, наприклад, співачин найповноціннішого ферменту, французький президент Шарль де Голль, який неодноразово наголошував на можливості виступу Франції з НАТО в 1969 році з приводу "перехвостів" Америки, якраз у вікторію 14 грудня ч. р. коли в Парижі нараджувалися міністри Ради НАТО, заявив через радіо-телебачення: "Якби була загроза воєни світу, то Франція й Єдині Держави стали б автоматично й природно найкращими союзниками".

Клопіт саме в тому, що між державами-членами НАТО немає єдності, чи безпека Європи загрожена тепер так само, як в 1949 році, коли поспіхом монтовано Атлантичний Союз, і немає єдності, коли властиво загрожена воля світу. Конкретно, Франція, а подекуди й скандинавські країни з їх соціалістичними урядами і Британія з урядом Парті Праці вважають, що політика СССР "еволюціонує" в сторону миру, і тому нема безпосередньої загрози з його боку, а війна в В'єтнамі не стосується Європи і НАТО, бо такий чи інший режим у тій далекій південноазійській країні не загрожують ще волі світу. Віра в "миролюбний еволюціонізм" Москви диктує Франції і подекуди Британії більше бачити за "співіснування" з Москвою, ніж за збройну силу й союзницьку зарплату Західної Німеччини. Тому ці обидві держави солідаризуються з Москвою в її опозиції проти участі Західної Німеччини в атомовому озброєнні НАТО, дармащо це дипломатично давати себе шантажувати ворогові у справах, які стосуються оборони проти нього!

Таким чином теперішня конференція міністрів закордонних, військових і фінансових справ 15-ох держав НАТО має перед собою такі проблеми, як інтегрування збройної сили його членів, проти чого виступає Франція, — а атомова стратегія НАТО і причетність до неї Німеччини, — дальша політика у відношенні до СССР з бажанням підписати з ним договір проти поширення атомової зброї, який, в очах Москви, повинен послидати НАТО, — звуження НАТО виключно до справ атлантичного обшару, чи його зацікавлення глобальними проблемами. На тіл таких великих проблем на дальній план відходять такі все ще не поладані справи — спір між Грецією і Туреччиною за Кіпр, остаточне озброєння, фінансування збройних сил ЗДА й Британії у Німеччині й т. п. Іно, що протягом трьох днів неможливо розв'язати цих проблем. Вже зразу десь з них пересунуто на зустріч міністрів НАТО у травні 1966 р.

Добробут і розмірний спокій в Європі притуплюють почуття спільної небезпеки, яка була причиною покликання до життя НАТО і яка й надалі є найсильнішим сполучальним цементом. Держави мужі цього міжнародного оборонного блоку переконані в konieczності його існування — навіть при "еволюції" більшовиків. Тому НАТО існуватиме далі — переборюючи всі внутрішні труднощі.

Перемішування з метою злиття

Встановлено, що перед Леніном і здійснюваної постійно та планово мети, що нею мало б бути остаточне "злиття націй" в комуністичному суспільстві, добивається московсько-більшовицький режим усіма можливими засобами й шляхами. Головним в цьому напрямку намаганнями є ведення в різних ділянках життя русифікація, а також перемішування національностей з допомогою переселення, загрожування тощо. У вищих сферах духовного життя, особливо ж в науці, "злиття націй" здійснюється через нівеляцію національних відмінностей та відповідну організацію наукової праці в окремих республіканських наукових установах, інститутах тощо. Основною в цьому є тенденція совєтського режиму зосередити всю наукову діяльність виключно в рамках Академії Наук СССР, призначаючи республіканським академіям завдання допоміжних філій чи інститутів.

Характеристичним прикладом доосновного перемішування всіх наявних у Совєтському Союзі наукових сил може бути проголошений у московських "Известиях" з 13 листопада ч. р. список кандидатів на призначення лєнінських премій 1966 року. На всіх 102 кандидатури, представлені різними науковими та державними установами в 16-ох ділянках науки і техніки, лише шість подані незалежно науковими і державними установами Української ССР; крім того, шість кандидатів подані спільно всіма союзними науковими і державними установами СССР і УССР. Взагалі на всіх 102 кандидатур тільки 12 не учені чи техніки з Української ССР, що дає кругло 10 відсотків усього числа кандидатів. Немає ніяких українських кандидатів на призначення "лєнінських премій" в таких ділянках, як хімія, геологія, географія, медицина, техніка будівництва приладів та засобів автоматизації і навіть будівництво й архітектура. Серед кандидатів з усіх цих ділянок трапляються українські привітання, але їх ніби працюють здебільша або у всесоюзних установах, або в азійських республіках та областях. Репрезентанти науки з Української ССР в цих ділянках взагалі відсутні: їх місця, очевидно, зарезервовано для "старшого брата". Але й серед кандидатів на лєнінські премії, запропонованих установами Української ССР, виразно переважають російські привітання: Давидов, Лупанов, Журавльов, Тихонов, Дубінін, Окулов, Кузнецов, Ривкін, Худосовцев, Решетников, Кулянін, Платунов та ін. Українських привітчик серед учених і працівників українських установ зовсім мало. Українцям дозволено впасти себе тільки в таких ділянках, як фізика й математика — 4 кандидатури, біологія і сільське господарство — 1 кандидатура, економіка і філософія — 1 кандидатура, машинобудівництво — 2 кандидатури на всіх 13, металургія — 1 кандидатура, розвідкування та видобування корисних копалин — 3 кандидатури на всіх 14, енергетика — 1 кандидатура.

Такий баланс участі науковців "суверенної" і "незалежної" Української ССР в совєтській науці, їх віднесення на задній план і потрактовано як допоміжну силу, в розвитку всесоюзної, тобто російської, науки.

Ярослав Курдюков

ЗДА в Ролі Батька і Сторожа

Ми всі живемо в добі зачепу сил та впливів великих держав у формуванні політичного довідка, в до-бі, яка часто пригладує відому прогнозу Шпенглера в його книжці "Присмерк Заходу". Ми ще не маємо спроможні як слід оцінити і належно зрозуміти всі наслідки того феноменального процесу, який відбувається в світі і який годі формувати в якусь хоч би й змпро-візану завершенисть.

Незаперечною є все ж такий факт, що з кожним днем, як вплив великих держав обмежується, майже пропорційно частішають у світі політичні загрози і зростають безладдя та хаос.

Що сталося після докорінної деколонізації головних потуг — Англії, Франції і Китаю у своєму засягу Голландії? Рівночасно і за-вуженням впливів цих колишніх "міжнародних сторін" політичної стабільності" перекосили доосновні зміни в політичній і міжнародній структурі Азії.

Ось, для прикладу, у Південній Азії на наших та-ких розпачах процес зрушення по "тому боці Су-ей", і ми почули його від-луння в Ємені, Адені і Сінгапурі, не кажучи вже про Малайзію. Наслідки несподіваного воєнного удару між Індією і Пакистаном, а також дуже гострого своєю формою антикомуністичного зриву в Індонезії годі пока-зувати оцінкою.

Загальну "длинність" у політиці азійського обшару підсумують Філіппіни, що після останніх виборів президента Маркоса стали на "домову роздоріжжю" і Японія, яка по закінченні світової війни ще не визна-чила себе чітко, чи вона як і Філіппіни, підлепить їй беззаперечно і Заходом, чи із зрештованою на ній лад Азії. До якої їй ближче, як до відчуженого Заходу. Те саме можна ска-зати про Вієтнам, Камбоджу, Лаос і навіть про найбільш прозахідно виставлену Формозу.

У зв'язку з цією політи-чною плівкістю та змаганням, як виторили: хворобливу невпевненість застряглих в квітках поза межами ЗДА говорять приблизно так: "Найбільш нам клопотатися якось там нестабільністю, зашми-лює до мотульки, багачину дикого Семаві: а він з тим усім виграє..." І цей "дядько Сем", не зважаючи на те, що його не переставляють криваві за кордоном, в наші, у самій такій Америці, перебарв нещасну повсюдну спадщину і якось дає собі раду.

Крім відомого "Плану Маршалла", який ЗДА по-сталили на його альянті, а також і своїх недавніх воро-гів — Німеччину та Японію, вони перебарв на себе обо-рону найбільш загрозлених комуністами Греції та Туреччини і причаїлися до того, що ці країни стали зблизити до самостійної обо-рони. І коли Франція про-грала в Індії — Китаї, також ЗДА мусили заповнити ту

політичну прогалину, в яку покотилася з півночі лаяна китайського комунізму. По-добіе сталося із Кореєю. І хоч там проти комуністичної навали виступили нібито об'єднані війська ОН, фактично весь татар війни пе-ребрали на себе ЗДА.

А там поспішали на Аме-рику все нові й нові турбо-ти. Одною з тих турбо-бу-ло СЕАТО — Південно-Схід-но-Азійський оборонний пакт, який не виконав своїх зобов'язань в тому обшарі, і ЗДА мусили повністю втрутитися у В'єтнамську війну. Здавалося б, надійні американські союзники, Індія і Пакистан розпочали між собою війну, і то якраз зброєю, яку ЗДА дос-тавили цим країнам, щоб вони могли протиставити комуністичному наступові. Тепер Індія і Па-кистан просить ЗДА до-помогти їм негально харчами і зброєю, запаси якої вичер-пались до такої міри, що як-би на них напав тепер Ки-тай, то вони не мали б чим боронитися.

У Західній гемісфері ЗДА примушені були інтервену-вати в Домініканській Рес-публіці, де поки вистигли зорганізувати допомогу пів-денноамериканських дер-жав.

Чергова турбота постає перед ЗДА в Європі, де пре-зидент де Голль не хоче зрештовувати в своїй амбі-ції грати першу скрипку в НАТО, і тому НАТО мусить перейти якусь операцію, в результаті якої не потерпі-ли б членів цієї найважливі-шої оборонної організації військового світу. Ніде правди діти: кожна держава — член НАТО, від найсильнішої і до найслабшої, хоче відігравати головну роль у рішен-нях цієї організації, в якій ЗДА користають з права ве-ти.

Але водночас європейські держави, хоч і осягнули рішуче самовиставальності, здають собі справу з того, що вони ніколи не заступ-лять 400 тисяч американсь-ких воїнів і потужної 6-ої Флоту з її неуважної сили атомовим арсеналом, які все ще є єдиною вирішальною силою, спроможною протистав-итися Совєтському Союзові.

Можливо й мають слушність задоволю — європейські ко-ментатори, які перестеріга-ють ЗДА, щоб вони не при-діляли "перебільшеної ува-ги й допомоги" всім без ви-біску незрозумілим краї-нам Африки та Азії і тим самим не призвичаювали їх уважати, що ЗДА мусять бути для всіх них "янянкою, готувальницею" і оборо-нцем, а змусили їх самих упо-рядковувати свої внутрішні справи і "працювати на влас-ний прожиток". Одному американському кореспон-дентові прем'єр Німеччини Ергард заявив: "ЗДА по-винні заздалегідь здавати собі справу з того, кому і в якій мірі варто допомагати, а це важливіше — довіря-ти. Це заощадило б ЗДА чи-якщо політичних клопотів і докорів, якщо вони хочуть бути батьком і сторожем для цілого світу".

Ф. Лукінович

МАСАНРА НА ШЛЯХАХ

Кожного року починаючи від місяця вересня, через радіо, телебачення та пресу несеться повільно реклами: "Купуйте тільки нові авта!" Принадно цілком тут слово "нові", а чи оті нові добрі, зокрема безпеч-ніші — це інша справа.

Повідомлення у пресі про те, що 615 людей загинуло на шляхах протягом чоти-рох днів свята Дені Подя-ки ч. р., прийняли спокійно, хоч у той же час у В'єтнамі за один тиждень, згинуло 244 — рекордне число во-ків і це викликало хвилю-вання.

За минулий рік 48 тисяч осіб згинули на шляхах ЗДА. У часак від першої світо-вої війни на поліг боє-ляло 577 тисяч американців, а ранених було шістсот міль-йона. За той самий період зареєстровано шістсот міль-йона вбитих і понад 64 міль-йони пошкоджених на шля-хах ЗДА, не враховуючи більйонів доларів матеріаль-ної шкоди.

Голос преси

У деяких журналах ЗДА читасмо критичні статті про безпечність американських авт. Так, наприклад, "Кон-сюмер Ріпорт" приходить до висновку, що закордонні автомашини значно безпеч-ніші, як американські.

У журналі "Сенс", в о-гляді книжки Ралфа Нейдера "Небезпечні при кожному швидкістю", висловлюється такі думки:

Головна увага автомобіль-них продуцентів у Дітроїті зосереджується на впрова-дженні стилістичних нових за-всак цін, а справжню безпе-ку сходять на задній план. Проте, у віці від 5 до 29 ро-ків авта з головним спричин-ником смерті, а в пізнішому віці займають четверте міс-це після серцевих недуг і пістрия.

Продуценти хочуть лік-нути вини за цей стан на-водини, а себе вбачати. Проте, нема сумніву, що щось не в порядку із таким про-мислом, що може безпечно випустити людину у косміч-ні простори і притякати її безпечною по дожджування авта із швидкістю 20 миль на годину.

В Корнельському універ-ситеті ведуться дослідні в-дирія безпеки авт. Одним із спонсорів цих дослідів є ав-томобільний промисел, що публікування деяких висл-дів стримував на два роки, бо, мовляв, "добробу було додаткових студій" — там-де вони були некорисні для промислу.

Кордаче тіло при пред-зидентах існує Комітет без-печності їзди, але більшість членів того комітету працю-ють в автомобільному про-мислі, і проти цього не вхо-дять. Однак, виявляють-ся позначки поліпшення ста-ну в цій ділянці. Наприк-лад, Уряд опрацював певні стандарти безпеки для авт. як закуповув, і деякі стей-ти прислали до цих стандартів.

Мабуть, під впливом чин-

ників, про які тут згадуємо, промисел рішуче узагальнює анігування для всіх авт. Присма несподіванка прий-шла у формі повідомлення, що чина на моделі 1966 ро-ку не тільки не підносять-ся, а подекуди навіть знижу-ється на кілька доларів. Це звичайно факт, що Уряд рішуче ступнево, до 1969 р., знизити федераль-ний податок на авта із 10 до одного відсотка, з тим, що опадість в ціні перейде в кишеню покупця.

Конгресові переслухання

Конгрес, всі забезпечені компанії і поліція, досліджу-ючи причини масакри на шляхах, прийшли до пере-конання, що головним і спричинником є людина за кермом. Але виявляється, що сама структура авт, ін-струментів та опони залиша-ють бажати ліпшого, і якщо вони безпечно не спри-чиняють тієї масакри, то у багатьох випадках не охоро-нюють водія і пасажирів від смерті чи ушкодження.

Восени минулого року створено окрему конгресову комісію на чолі з сен. А. Рібіном і Коннікнату. Призбравши матеріали впровадженні майже одного ро-ку, в половині липня комі-сія запросила до Вашингто-ну на переслухання пред-ставників усіх чотирьох про-дуцентів авт.

Представник Джерард Моттор вертівся на ірсілі, жодя його запитали, чому це не впровадженні керівні-ці, що при зударі авт не ушкоджувала б водія. Прі-представник Крайслера від-повідаючи про колонку не-завдяючи споєної керівні-ці. Також незручно почував себе представник Форда. Погляджемо по голівці тіль-ки представника Америкен Моттор, що, як виявилось, найбільше дбав про безпеку своїх виробів.

Через два місяці після то-ро сенатор Гейлфорд Нелсон із Висконсину запросив до Вашингтону на переслухан-ня продуцентів авт. опон і привізав їх до муру зак-лимо, що їхні виробні повинні бути безпечнішими, як вони продаються на ринку.

Законопроекти

Внаслідок цих переслу-хань сенатор Нелсон вніс за-конопроект, що передбачає певні стандарти для опон. Це, очевидно, було не на ру-ку їх продуцентів.

З другого боку, сен. В. Магнусон із стейту Вашинг-тон вніс законопроект, що передбачає цілий ряд вимог для безпечності їзди авт.

Цей законопроект зобов'язує продуцентів, щоб у ко-жному авті були не поєси, що часом ушкоджують хребет, а спеціальна упряж, і то не тільки на передніх, але й на задніх сидіннях; щоб не-дітний при зударі заломлю-вався, а не розчавлювали утуду; щоб двері при зуда-рі не відкривалися і люди не випадали крізь них і т. д.

Крім цього, з огляду на різноманітність законів про їзду автами в різних стей-

ВІН БУВ, ЯН СВОБОДА

З глибини минулого вири-нає ім'я Максима Березовсь-кого — блискучого компо-зитора, творчості якого б'є із свордних джерел украї-нської стихії. Жив і творив цей видатний композитор понад двісті років тому, і його, на жаль, мало знають сучасники...

Народився Максим Бере-зовський 16 жовтня 1745 ро-ку, 220 років тому, в місті Глухові. Загальну початко-ву освіту здобув удома, а музику, ймовірно, в глу-хівській музичній школі.

Навчавшись піанісе у Києво-Могилянській ака-демії, Березовський мав мо-жливість поглибити свої му-зичні знання. Він належав до "капелі" при Академії, старанно вивчаючи теорію ко-мпозиції, гармонії. Пісні, на-писані ним на два три й чо-тири голоси, звернули на молодого музиканта увагу викладачів і студентів Акаде-мії. Обдарованого юнака, який не встиг закінчити се-танню класу Академії, так звану риторичну класу, від-іду до придворної капелі у Петербурзі.

Капельмайстер і диригент придворної капелі італієць Чоппіс відразу помітив Бе-резовського і почав давати йому спеціальні лікції з те-орії музики і композиції. Разом з іншими співачами Березовський брав участь у виставах італійської опер-ної трупи в Петербурзі. А десь наприкінці 1765-го чи на початку 1766 року двад-цятирічний Березовський, як найздібніший у капелі, що звався про себе, як спі-вак, скрипаль — віртуоз і композитор, був посланий до Італії, в Болонью, з її прославленою музичною академією, очолюваною ви-датним теоретиком музики падре Мартіні старшим.

За дев'ять років перебу-вання в Італії Максим Бе-резовський остаточно сфор-мувався як видатний музи-кан. Він став членом кількох італійських музичних акаде-мій, зокрема найавторитетні-шої з них — Болонської. Його ім'я записане золотим літерами серед найславні-ших імен на мармуровій табличці в стінах цієї академії.

Тепер, — розповідає "Культури і Житті" Ростис-лав Пилипчук, — письмен-ниця М. Пагіяня, шукаючи матеріалів до своєї книги про Йозефа Мєсєвєчка, ве-ликого чеського композито-ра другої половини 18 сто-ліття, натрапила в музич-ному архіві ім. Мартіні в Болонії запис з 15 травня 1771 року про іспит та об-

тах, передбачається: удо-стоїти ці закони та знаку-вання; централізувати рес-трацію автомашин і забез-печити дитину пристроями для фільтрування отруйних викидних газів (вже зобов'язує у Каліфорнії).

Обидва законопроекти об-говорюватиметься на на-ступній сесії Конгресу. Мож-на сподіватися, що завдяки заходам Конгресу, тискові громадської думки та час-тини преси авта стануть без-печнішими для подорожую-чої публіки.

Внаслідок цих переслу-хань сенатор Нелсон вніс за-конопроект, що передбачає певні стандарти для опон. Це, очевидно, було не на ру-ку їх продуцентів.

З другого боку, сен. В. Магнусон із стейту Вашинг-тон вніс законопроект, що передбачає цілий ряд вимог для безпечності їзди авт.

Цей законопроект зобов'язує продуцентів, щоб у ко-жному авті були не поєси, що часом ушкоджують хребет, а спеціальна упряж, і то не тільки на передніх, але й на задніх сидіннях; щоб не-дітний при зударі заломлю-вався, а не розчавлювали утуду; щоб двері при зуда-рі не відкривалися і люди не випадали крізь них і т. д.

Крім цього, з огляду на різноманітність законів про їзду автами в різних стей-

вання в академії двох чу-жоземців — Мєсєвєчка та Березовського. Умови іспиту були дуже суворі: іспитова-но замикати в окрему кім-нату і визначати час, протя-гом якого він повинен опра-цювати згадану тему. На-писаний твір обговорювали за зачиненими дверима ле-ред голосуванням.

Обидва — і Мєсєвєчек, і Березовський — дістали повну кількість голосів.

Це був перший випадок, коли званий академіка філ-гармонії надано українцеві. Перебуваючи в Італії, Ма-ксим Березовський написав багато хороших концертів, а також оперу "Демофонт", на лібретто італійського поета і драматурга П'єтро Мєтаста-зіо. Де тепер ця опера — не-відомо. Можливо, що її пар-титура лежить у якомусь з архівів Італії. Прем'єра цієї опери відбулася під час кар-навалу в Ліворні 1773 року.

Влітку 1774 року Максим Березовський змушений був повернутися до Росії разом з ескадрою графа Орлова, що перемогла турків у Чесменському бою. Визначив в Європі видатний музикант Ма-ксим Березовський мав усі підстави сподіватися, що в Петербурзі його, як найсві-ченішого, поставлять на чо-рлі музичного життя. Але сталося не так. То була епо-ха Катерини II. Саме тоді московська царниця знищу-вала Запорізьку Січ, доко-нувала Україну.

І от видатного музикан-та, знамого в усій Європі, "оп-реділили" рядовим співачом до придворної капелі...

Становище Максима Бе-резовського в чужому Пете-рбурзі було нестерпне. Розві-лялись і надії повернутися в Україну. І талановитий мис-тець утопив горе в горілки. Під час важких приступів нервової недуги, 22 березня 1777 року, на тридцять дру-гому році життя Максим Ве-резовський перерізав собі горло.

Максима Березовського вважають першим пред-ставником нового напрямку в хоровавому співі в Україні і в Росії. Він передусім досяг-нув повного ідеїно — змісто-вого злиття музики і тексту, писав свої хорові концерти за плинном концерто - гро-со і симфонії, і це було нове.

Роль Максима Березовсь-кого, як і його молодших сучасників Дмитра Вор-нянського та Артемія Веде-ля в українській музичній приривності до ролі Гри-горія Сковороди в українсь-кій літературі та філософії.

Не всі твори Максима Ве-резовського збереглися. Ча-мало з них не надруковано. Серед його хороших співів найвидатнішими є дванадцять-тиголосний концерт "Не от-вержи мене во время старос-ти".

У творчості Максима Бе-резовського, як і Дмитра Ворнянського та Артемія Веде-ля, закладено основи національного стилю украї-нської музики.

П. Павленко

ВСТУПАЄ В ЧЛЕНІ

УНАОУ

Володимир Мамчів

ЧОГО МИ ХОЧЕМО ВІД НАШОЇ МОЛОДІ?

(Слово в дискусії)

Оце появилася в "Свободі" друга предлога стаття, чи радше цикл статей п. М. Курупаса на тему, подану в заголовку. Я стараюся прочитати їх уважно, щоб зба-внати, про що властиво йде-ть авторів, але мущу при-знатися, що збагнути такі не-зміг, за вибіркою повідомле-ня про створення Виховного Дослідного Комітету, який з-рамені УНАОУ має встанови-ти наш виховний ідеал.

Не зміг я збагнути може-тому, що автор розуміє дея-кі речі інакше, ніж я їх розу-мію. Наприклад, ми розу-міємо слово "культура", як су-му надбав духовного харак-теру, що й дає найвищий ст-рівень власності зусиль, ви-слого творчого процесу від початку свого існування. Це — всі роді індивідуаль-ного народного мистецтва, наука, побут і т. п. А все, що

служить для облегшення праці, умов життя, як вигід-ні доми, засоби комунікації, машини і т. п., — зачисляє-мо до цивілізації. Слово "ак-культури" ("аккультура гро-мади", яку нам пропонує автор) розуміємо як безку-льтурний. Аккультура гро-мади, — це така громада, яка ніякої культури не осяг-нула. Його пояснення слова "асиміляція" зовсім не згід-не з нашим розумінням. Саме поняття "виховання" також у автора запутане, і його важко зрозуміти. Можливо, що причина в тому, що свої статті пише він англійсько-ю мовою, а перекладають їх сторонні люди.

П. М. Курупас у заголо-ву своєї статті поставив па-вдання, але відповів на нього не подав, тим самим не да-в підстави до дискусії. Щоб про-цесь дискутувати, треба це

"шпос" знати, щоб його прийняти чи змінити, ска-зати чи відкинути.

На мою думку, і саме пи-тання в заголовку поставле-но не дуже влучно, як не-влучно поставлено й пита-ння: де наші діти?

Замість питати, чого хо-чемо від нашої молоді, ми по-винні пригадуватися над пи-танням: який має бути наш виховний ідеал, бо всі за-кони, всі поради, які спря-муємо ми в сторону на-ших дітей, стосуються радше батьків тих дітей. Дитина у перших літах свого життя є радше пасивним чинником, якого сприймає виховання у

такій формі і вигляді, а я-кщо їх одержав

